KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Keski-Suomen hyvinvointialue

Koululaisten optometristin tutkimuksen palvelusetelin sääntökirja 1.1.2026~~6~~7

Sisältö

1. Koululaisten optometristin tutkimuksen palveluseteli 3
2. Palvelun kuvaus ja myöntämiskriteerit 3
2.1 Myönnettävät palvelusetelituotteet 4
2.2 Palvelutarpeen arviointi 4
3. Palvelun järjestäminen 4
4. Palvelun sisältövaatimukset 4
5. Palveluntuottajan henkilöstön pätevyysvaatimukset ja osaaminen 5
6. Palvelusetelin arvot ja matkakorvausten määräytyminen 7
6.1. Palvelusetelin arvo 7
6.2. Matkakorvausten määräytyminen 8
7. Keskeytyssäännöt 8
8.3 Palvelupalaute ja toteuttamissuunnitelma 8
8.4 Muut palvelukohtaiset huomiot ja ohjeet Palse.fi-portaalin osalta 9
9. Palvelukohtaiset lisätiedot ja erityisehdot 9
9.1 Palvelun peruuntuminen 9

1. Koululaisten optometristin tutkimuksen palveluseteli

Koululaisten optometristin tutkimuksen ostopalvelulla tarkoitetaan optometristin suorittamaa tutkimusta ja hoitoa. Koululaisten näöntutkimusten järjestämisestä huolehtii hyvinvointialue. Palvelut tulee järjestää sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisiksi, kuin koululaisten näöntutkimukset Keski-Suomen hyvinvointialueella edellytetään.

Palveluseteleiden sääntökirja koostuu erillisestä yleisestä osiosta (Palveluseteleiden sääntökirjan yleinen osa), palvelukohtaisesta osasta sekä sääntökirjan yleisen osan liitteistä. Hakeutuessaan palveluntuottajaksi tuottaja hyväksyy sääntökirjat liitteineen ja sitoutuu noudattamaan niitä.

2. Palvelun kuvaus ja myöntämiskriteerit

Terveydenhuoltolain 16 § määrittelee, että kouluterveydenhuoltoon kuuluvat mm. oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset.

Palveluseteli optometristin tutkimukseen tehdään, jos THL:n seulontarajat tiedä ja toimi_koululaisten näönseulonta 04_2019 WEB.pdf (julkari.fi) rikkoutuvat kouluterveydenhuollossa tehtävässä näkötutkimuksessa tai oppilaalla on jotakin silmiin tai näkemiseen liittyviä oireita. ~~ja oppilas on vähintään toisella vuosiluokalla ja täyttänyt 8-vuotta~~. Optometristin tutkimuksessa noudatetaan "Hyvä optometristin tutkimuskäytäntö" – ohjeistusta:
https://naery.fi/nae-ry/oppaat-ja-ohjeistukset/
Valtioneuvoston asetus neuvolapalveluista sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta | 93/2026 | Lai...
Näöntarkkuuden tutkiminen kouluterveydenhuollossa - Duodecim

Optometristillä on velvollisuus ohjata tutkittava silmälääkärin vastaanotolle, jos hän toteaa tutkimuksissaan mahdollisiin sairauksiin tai lääketieteellisen tutkimuksen tarpeeseen viittaavia löydöksiä tai oireita. Optometristin tutkimukseen sisältyy tarvittaessa värinäkötutkimus. Värinäkötutkimuksena on käytettävä Ishihara tai Farnsworth Panel 15-testiä. Optometristi tekee värinäkötutkimuksesta palautteen, jossa mainitaan selkeästi värinäön heikkouden taso. Mahdollisista värinäön jatkotutkimuksista päättää koululääkäri tai silmätautien erikoislääkäri.

Terveydentilan selvittämiseen liittyvät koululaisten näöntutkimukset sisältyvät kouluterveydenhuoltoon. Tämä pitää sisällään myös taittovikojen diagnosoinnin ja ammatinvalinnan kannalta tarpeellisen värinäön tarkemman selvittelyn. Nämä tarpeelliset tutkimukset ovat oppilaalle maksuttomia.

Maksuttomien näöntutkimusten määrää ei kouluterveydenhuollossa ole lainsäädännössä rajoitettu, vaan niitä on järjestettävä oppilaan tarpeen mukaisesti. Käyntiä varten voi saada uuden palvelusetelin, jos kyseessä on jokin uusi silmiin tai näkemiseen liittyvä vaiva tai kouluterveydenhoitajan arvion mukaan edellisestä tutkimuksesta on niin paljon aikaa, että tutkimustulos ei vastaa tämän hetken tilannetta. Todetun taudin tai vian hoito, kuten silmälasit ja seurantakäynnit, ei sisälly kouluterveydenhuoltoon.

Palveluseteli myönnetään Keski-Suomen hyvinvointialueella koulua käyville oppilaille, jos palvelun myöntämisperusteet täyttyvät ja palvelusetelin käyttäminen soveltuu asiakkaalle.

2.1 Myönnettävät palvelusetelituotteet

Myönnettävänä palvelusetelituotteena on Koululaisten optometristin tutkimus.

2.2 Palvelutarpeen arviointi

Päätös palvelusetelin myöntämisestä tehdään Keski-Suomen hyvinvointialueella työsuhteessa olevan koulu- tai opiskeluterveydenhoitajan toimesta. Päätökset perustuvat aina yksilölliseen tarveharkintaan.

3. Palvelun järjestäminen

Oppilaan on päästävä optometristin tutkimukseen kuukauden kuluessa siitä, kun oppilaan huoltaja ottaa yhteyttä palveluntuottajaan aikaa varatakseen. Palvelusetelin voimassaolo määritetään palvelusetelissä ja palveluseteli myönnetään korkeintaan neljäksi kuukaudeksi. Erityisin perustein palvelusetelin voimassaoloaika voi olla pidempi. Palveluseteliä ei myönnetä jälkikäteen jo ostetuista tai saaduista palveluista.

4. Palvelun sisältövaatimukset

Palveluntuottaja aloittaa uuden asiakkaan tutkimuksen kuukauden sisällä palvelun tilaamisesta. Palveluntuottaja sitoutuu siihen, että palveluseteli käytetään vain siihen tarkoitukseen, joka myöntämispäätöksessä on määritelty. Kouluterveydenhoitaja voi myöntää oppilaalle palvelusetelin joko optometristin suorittamaan näkötutkimukseen ja/tai silmälääkärille ohjeiden mukaisesti. Palvelu sisältää optometristin tutkimuksen silmäsairauden tai sen epäilyn selvittämiseksi sekä tarpeellisen taittovian hoidon määräämisen. Palveluun kuuluu lisäksi hoitopalautteen täyttäminen.

Palvelusetelillä ostettuun käyntiin sisältyy kaikkien vastaanotolla määrättyjen ja otettujen tutkimusten tulkinta.

Palveluun kuuluvaan optometristin tutkimukseen sisältyy pääsääntöisesti molempien silmien:

- näöntarkkuuden tutkiminen
- silmän taittovirheen määrittäminen, mikäli näöntarkkuus ei ole normaali tai taittovirhettä epäillään asiakkaan oireen tai palveluun hakeutumisen syyksi. Lapsilla näissä tapauksissa edellytetään taittovoimakkuuden määrittämistä sykloplegiassa
- hoidoksi annettavien lääkemääräysten kirjoittaminen
- asiakkaan lähettäminen tarpeellisiin jatkotutkimuksiin silmätautien erikoislääkärille
- suullisen ja kirjallisen hoitopalautteen antaminen asiakkaalle tai hänen edustajalleen.

Kun on kyse koululaisen näöntarkastuksesta, seuraavat kohdat painottuvat:

- tutkimuksessa on huomioitava ja arvioitava näön ja hahmottamisen osuus oppilaan mahdollisten oppimisvaikeuksien selvittämisessä
- värinäkötutkimuksena on käytettävä Ishihara tai Farnsworth Panel 15-testiä, kun sillä on vaikutusta ammatinvalintaan. Värinäkötutkimuspalautteessa on mainittava selkeästi värinäön heikkouden taso käytettäessä Farnsworth Panel 15-testiä.

Silmälasien hankkiminen ei kuulu hyvinvointialueella kouluterveydenhuollon järjestämisvelvollisuuteen.

5. Palveluntuottajan henkilöstön pätevyysvaatimukset ja osaaminen

Henkilökunnan ja sijaisten tulee täyttää terveydenhuollon henkilöstölle asetetut lakisääteiset vaatimukset. Palvelua tuottavalta henkilöstöltä edellytetään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) mukaista oikeutta harjoittaa ko. ammattia. Palveluntuottajan tulee täydentää henkilöstöluetteloa palse.fi – portaalissa jatkuvasti niin, että se on aina ajantasainen. Terveydenhuollon ammattihenkilöiden rekisterinumero löytyy Valviran ylläpitämästä terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietopalvelusta (https://julkiterhikki.valvira.fi).

Palveluntuottaja vastaa siitä, että palvelua toteuttava henkilöstö täyttää laissa säädetyt kelpoisuusehdot ja suorittaa vain sellaisia työtehtäviä, joihin heillä on säännösten tai valtakunnallisten ohjeiden mukainen oikeus. Palkatessaan terveydenhuollon ammattihenkilöstöä, palveluntuottaja sitoutuu tarkistamaan henkilön tiedot Valviran ylläpitämästä rekisteristä. Henkilöstöllä on oltava riittävä Suomen kielen taito. Palveluntuottaja huolehtii henkilöstönsä ammattitaidon ylläpidosta ja täydennyskoulutuksesta.

Optikkojen koulutuspisteet on oltava kunnossa. Optikoiden ammattioikeudet ja täydennyskoulutusrekisteri: nae.netland.fi/täydennyskoulutusrekisteri/10018
Henkilökunnan ja sijaisten tulee täyttää terveydenhuollon henkilöstölle asetetut lakisääteiset vaatimukset. Palvelua toteuttavalta henkilöstöltä edellytetään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) mukaista oikeutta harjoittaa ko. ammattia. Henkilöstöluetteloa tulee täydentää jatkuvasti niin, että se on aina ajantasainen. Rekisteröintinumero löytyy Valviran ylläpitämästä terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietopalvelusta (https://julkiterhikki.valvira.fi).

Optometristi ja optikko ovat ammattinimikkeitä, joita käyttää laillistettu optikko. Optometristi tarkoittaa sellaista laillistettua optikkoa, jolla on rajattuun lääkkeenmääräämiseen oikeuttava koulutus ja jolla on pätevyyttä suorittaa silmien terveystarkastuksia. Optometristi AMK koulutuksen käyneellä ei välttämättä ole lääkkeenmääräämisoikeutta, ja ne laillistetut optikot, joilla ei ole rajattuun lääkkeenmääräämiseen oikeuttavaa koulutusta, käyttävät ammattinimikettä optikko. Keski-Suomen hyvinvointialueella palvelusetelipäätös voidaan tehdä vain lääkkeenmääräämisoikeuden omaavan optometristin tutkimukseen, jotta oppilaan silmiä on mahdollisuus tutkia tarvittaessa laajentavia silmätippoja käyttäen.

Valvira toteaa, että terveydenhuollon ammattihenkilön on terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 15 §:n 1 momentin perusteella ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksyttyjä ja kokemusperäisiä perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti, jota hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 22 §:n 1 momentin mukaan laillistettu lääkäri päättää potilaan lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärityksestä ja siihen liittyvästä hoidosta.
Laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö voi edellä mainitun lain 23 a §:n mukaan koulutuksensa, kokemuksensa ja tehtäväkuvansa mukaisesti aloittaa hoidon potilaan oireiden ja käytettävissä olevien tietojen sekä tekemänsä hoidon tarpeen arvioinnin perusteella.

Valvira toteaa, että optikolla on velvollisuus ohjata potilas lääkärin vastaanotolle silloin, kun hän toteaa tutkimuksissaan mahdollisiin sairauksiin tai lääketieteellisen

tutkimuksen tarpeeseen viittaavia löydöksiä tai oireita. Lisäksi Valvira toteaa edelleen, että muilla kuin lääkäreillä ei ole oikeutta tehdä lääketieteellisiä diagnooseja ja määritellä niiden perusteella valittavaa hoitoa. Diagnoosien tekeminen sisältää myös diagnoosien pois sulkemisen.

Optikon ammatinharjoittamisesta on annettu tarkempia säännöksiä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 16 §:ssä. Sen mukaan laillistettu optikko ei saa itsenäisesti määrätä silmälaseja:

1. ~~alle kahdeksanvuotiaalle lapselle;~~
2. henkilölle, jolle on aikaisemmin suoritettu silmämunaan kohdistunut leikkaus;
3. henkilölle, jolla ilmeisesti on silmäsairaus; eikä
4. henkilölle, jonka näön tarkkuutta ei silmälaseilla saada normaaliksi.

Piilolaseja saa edellä todetuin rajoituksin määrätä ja sovittaa laillistettu optikko, joka on suorittanut tällaisen pätevyyden edellyttämän lisäkoulutuksen. Laillistetun optikon pitää lisäksi varmistua siitä, ettei piilolasien käyttämiselle ole estettä. Piilolaseista säädettyä sovelletaan myös muihin silmälaseihin rinnastettaviin optisiin välineisiin, jotka on tarkoitettu heikkonäköisille näkökyvyn parantamiseksi.

Valviran näkemyksen mukaan optikko saa kuitenkin määrätä silmälasit silloin, jos silmätautien erikoislääkäri on ensin tutkinut silmäsairautta sairastavan potilaan ja ohjannut potilaan tämän jälkeen optikolle silmälasien määritystä varten.

Silmälääkärin ja optikon kokemus ja osaaminen lasten ja nuorten kanssa toimimisesta on edellytys palveluntuottajaksi hyväksymiselle.

Palveluntuottaja vastaa siitä, että palvelusta vastaava henkilö säilyy samana asiakkaan palvelujakson ajan, ellei asiasta erikseen asiakkaan kanssa muuta sovita. Henkilön voi korvata saman pätevyyden omaava kollega loma-aikoina, sairastuessa ja koulutuksessa ollessa. Lisäksi palveluntuottaja sitoutuu kuvaamaan Keski-Suomen hyvinvointialueelle, miten sen henkilöstö ylläpitää ammattitaitoaan.

6. Palvelusetelin arvot ja matkakorvausten määräytyminen

6.1. Palvelusetelin arvo

Palveluseteli on tasasuuruinen eli palveluseteli on kaikille asiakkaille samansuuruinen. Asiakkaan tulot eivät vaikuta tasasuuruisen palvelusetelin arvoon.

Koululaisten optometristin tutkimus: 40 euroa / tutkimus.

Ilmoitettu hinta on kokonaishinta, joka sisältää kaikki palvelun tuottamisesta aiheutuvat kulut. Asiakas ei maksa tutkimuksesta erillistä asiakas- tai muuta maksua.

6.2. Matkakorvausten määräytyminen

Matkakustannuksista voi saada korvausta siten kuin sairausvakuutuslaissa säädetään. Tästä annetaan asiakkaalle erillinen ohje palvelusteliä myönnettäessä.

7. Keskeytyssäännöt

Palveluntuottaja on velvollinen ilmoittamaan Keski-Suomen hyvinvointialueelle, mikäli palvelun tuottamiseen ilmaantuu pidempiaikainen keskeytys tai este sekä mikäli yhteystiedoissa tai palvelua tuottavassa henkilökunnassa tapahtuu muutoksia.

8. Palse.fi-portaalin käyttäminen

8.1 Tapahtumien kirjaaminen Palse.fi -portaaliin

Palveluntuottaja kirjaa hoitopalautteen Palse.fi-portaaliin 5 päivän sisällä palvelun toteutumisesta. Palvelutapahtuma muodostuu automaattisesti lähetetyn hoitopalautteen perusteella.

8.2. Laskutusaineiston muodostaminen Palse.fi-portaalissa

Palveluntuottaja lähettää hoitopalautteen toteutuneesta hoidosta Palse.fi–portaalin kautta. Hoitopalautteen lähettäminen on edellytys palvelusetelin maksamiselle.

Palveluntuottajan laskuttaessa palvelusetelin myöntävää organisaatiota, tuottaja hakee laskutettavaan aineistoon laskuviitteen Palse.fi -portaalista. Laskuviitteen mainitseminen laskussa on ehdottoman tärkeää, jotta laskun käsittely voi tapahtua automaattisesti. Laskussa ei tarvitse eritellä palvelutapahtumia, vaan ne siirtyvät tilaajalle automaattisesti. Tuottaja kirjaa omaan laskutusjärjestelmäänsä tekemäänsä laskuun vain portaalista saamansa palvelukohtainen laskuviitteen ja kokonaissumman. Tuottaja lähettää verkkolaskun hyvinvointialueelle.

8.3 Palvelupalaute ja toteuttamissuunnitelma

Palveluntuottaja lähettää hoitopalautteen käynnistä Palse.fi –portaalin kautta 5 päivän sisällä palvelun toteutumisesta. Palautteeseen kirjataan selkeästi myös normaalit löydökset. Palautteen tulee sisältää seuraavat seikat: tulosyy, esitiedot, nykytilan

kuvaus, tehdyt toimenpiteet, hoitosuunnitelma sisältäen määrätyt lääkitykset ja työdiagnoosi. Suositus on, että tekstissä ei käytetä lyhenteitä.

8.4 Muut palvelukohtaiset huomiot ja ohjeet Palse.fi-portaalin osalta

Palveluseteleiden kohdalla lisätiedot kirjoitetaan erilliselle dokumentille, joka näkyy palveluntuottajalle portaalissa setelin aktivoinnin jälkeen.

9. Palvelukohtaiset lisätiedot ja erityisehdot

9.1 Palvelun peruuntuminen

Palveluntuottaja vastaa palvelun toteutumisesta asiakkaan ajanvarauksen mukaisesti. Mikäli palveluntuottaja joutuu peruuttamaan sovitun palvelun, palveluntuottaja tiedottaa palvelun toteuttamisen esteestä asiakkaalle heti kun se on tiedossa ja sopii tarvittaessa korvaavasta palvelusta asiakkaan kanssa.

Mikäli asiakkaalla on tarve perua aika palveluntuottajalle, perumisen tulee tapahtua palveluntuottajan määrittelemien peruutusehtojen mukaisesti (mm. kuinka paljon aiemmin aika tulee perua). Palveluntuottaja ei veloita asiakasta peruuttamattomasta eikä perutusta käynnistä. Palveluntuottaja voi sopia asiakkaan kanssa korvaavan käynnin. Tuottajalla on velvollisuus kertoa asiakkaalle palvelun peruuttamisen ehdoista, kun palvelusta sovitaan. Palveluntuottajalle voidaan korvata asiakkaan peruuttamattomasta käynnistä 50 % palvelusetelin arvosta.

Palveluntuottajan tulee ilmoittaa palvelusetelin myöntäjälle, jos kyseessä on asiakkaasta johtuva toteutumaton käynti, jota asiakas ei ole lainkaan peruuttanut tai peruuttaminen on tapahtunut aiheetta liian myöhään.